

конструктивної взаємодії у м. Луганську (п'ять шкіл) та Черкаський центр вирішення конфліктів у першій гімназії.

Їх робота свідчить про те, що програма «Медіація ровесників» забезпечує ефективну систему розв'язку конфліктів у школі, сприяє створенню безпечного здорового колективу.

Зарубіжний же досвід (США) показав, що завдяки впровадженню подібних програм, йде зниження кількості бійок серед учнів на 80%, зменшується кількість випадків тимчасового усунення школярів від навчання на 75%, а 80% медіаторів-школярів засвідчили, що процес медіації допоміг їм самим краще зрозуміти людей з різними цінностями.

Подібні програми примирення потерпілих і правопорушників діють також у Москві, Петрозаводську, Великому Новгороді.

Цікавою є програма «Ігри з вирішення конфліктів» Віолети Петроски-Бешки, керівника проекту з вирішення етнічних конфліктів при філософському факультеті Університету імені Кирила та Мефодія (Македонія). Її програма базується на необхідності розвитку культури миролюбного і конструктивного розв'язку конфліктів. «Ігри з вирішення конфліктів» – це цикл 27 навчально-виховних семінарів, які запроваджуються як елемент навчального процесу з періодичністю одна навчальна година на тиждень.

Український центр порозуміння розробив «Методику корекції стосунків у дитячому колективі «Безлюдний острів» Віктора Яцека. Мета її – формування умінь ведення переговорів, прийняття колективних рішень і співпраці. За формою проведення ця методика є багатоетапною рольовою грою.

Яку б методику, програму чи проект не втілював навчальний заклад, необхідно базуватися на розвитку у дітей таких якостей як толерантність, позитивний емоційний прояв себе, співпраця, співпереживання, конструктивне вирішення конфліктів.

Для досягнення позитивного результату необхідне розуміння того, що цей процес – комплексний, тривалий і повинен бути націленим на зміну самої атмосфери стосунків, яка і призведе, у кінцевому результаті, до згуртованості дітей, взаємопорозумінню.

РЕФОРМА СИСТЕМИ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УРСР ТА СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ

Гриньова М.В., Кругляк І.С. (Полтава)

Необхідність вивчення історичного досвіду, проведення ретроспективного аналізу розвитку освіти зумовлюється особливостями сучасного етапу освітніх реформ. Без вивчення історичного досвіду неможливо простежити й обґрунтувати способи трансформації традиційних ідей у новаційні, оскільки без зв'язку з традицією немає новаторства, а конструювання майбутнього без використання досвіду минулого значно вповільнюється.

У 20-х роках ХХ ст. в Україні, як і всюди на теренах колишньої Російської імперії, радянський уряд добре усвідомлював важливість розвитку освітньої галузі, що мало сприяти забезпеченню остаточного утвердження більшовицької влади й побудові нового суспільства. Це був час напруженого пошуку нового світорозуміння, нових перспектив розвитку, який у результаті завершився болісним процесом переоцінки цінностей.

У цей період радянська влада, що утверджувалася в Україні, поставила грандіозне завдання – ліквідацію неписьменності й поширення грамоти серед населення. Визначені новою владою плани настільки перевищували висхідний культурний рівень населення, що були названі «культурною революцією». Перед освітою у 1920-х роках стали два важливі завдання:

1) охопити шкільним навчанням максимальну кількість дітей;

2) ліквідувати неписьменність дорослого населення, яка значною мірою стояла на заваді формуванню політичної свідомості мас [3].

Отже, уже в 1920 р. склалась українська система освіти, основи якої заклали народний комісар освіти Г. Гринько та його й однодумці. Можна виділити такі її ланки:

1) дошкільне соціальне виховання (дитячий садок, дитячий будинок, комуна, колонія й ін.) – від 4 до 8 років;

2) соціальне шкільне виховання (трудова школа, яка поділялася на два центри: 1-й чотирирічний – від 8 до 12 р. і 2-й трирічний – від 12 до 15 р.);

3) професійна освіта:

а) професійна школа – дво- або трирічна з щорічним стажем після навчання – для підготовки кваліфікованих робітників;

б) технікуми (3 роки) – для підготовки інструкторів;

в) інститути (4 р.) – для підготовки висококваліфікованих спеціалістів-практиків;

г) академії (2 роки) – для підготовки вчених тієї чи іншої галузі науки.

Професійна освіта, що мала підготовляти спеціалістів для окремих галузей діяльності, розподілялася відповідно до цих галузей на такі вертикалі: індустріальну, агрономічну, соціально-економічну, педагогічну і т. д. [2, 653].

Робота перших десятиліть радянської школи вимагала значних зусиль з організації програмного та методичного забезпечення навчального процесу, в чому теж відчувалися суттєві недоліки. На початок 1929 н. р. початкова школа УСРР мала перейти на нові програми – «Програмні матеріали для 1-го концентру трудшкіл» (замість «Порадника Соцвиху2 попередніх видань).

Вчителство, яке дедалі активніше втягувалося владою до суспільно-громадських акцій (участь у перевиборах рад, колективізації, індустріалізації, кадрових чистках, антирелігійних кампаніях тощо), ставало інертним до підвищення свого професійного рівня, що, звісно, не могло не позначитися на ефективності праці.

Наприкінці 1920-х років посилюється рівень ідеологізації та радянської пропаганди в суспільстві в цілому і в освітній сфері зокрема. Преса починає рясніти популістськими закликами щодо освітан, заклади освіти дедалі більше втягують у громадсько-масові заходи: вибори й перевибори до Рад, передплату й позуку індустріалізації, «боротьбу» за підвищення врожаю і колективізацію, залучення до соцзмагання, чистку державних органів та установ, боротьбу з «шкідниками» й ворогами комуністичного будівництва та ін. [3].

Підбиваючи підсумки будівництва шкільної освіти в Україні, необхідно визначити такі його досягнення: в період запровадження українізації та переведення всіх установ і шкіл на українську мову навчання; забезпечення освітніх потреб національних меншин; активізація вчителства та виникнення нових методів навчання; перебудова загальноосвітньої школи в професійну; запровадження загального обов'язкового навчання для дітей віком 8-12 років і порушення питання про загальну семирічну школу. На заваді реформи стояли такі проблеми: перевантаженість учителя; його низьке матеріальне

забезпечення, недостатній фаховий рівень; криза шкільного будівництва тощо.

Спостерігаючи за сучасними політичними, соціально-економічними, духовними процесами в Україні, можна без перебільшення стверджувати, що національне відродження може бути повним і функціонально ефективним, якщо воно ґрунтується на культурологічному підході, на духовній, історико-педагогічній та господарській культурі, національній думці, що є не просто компонентами цілісності культури, а виражає найсуттєвіші її складники, безпосередньо пов'язане з історичною національною пам'яттю, господарською практикою, корінними інтересами людей.

Література

1. Радул О.С. Історія педагогіки України: [навчальний посібник] / О.С. Радул. – Кіровоград, Поліграфічно-видавничий центр ТОВ «Імекс ЛТД», 2008. – 202 с.
2. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С. Сірополко – К.: Наукова думка, 2001. – 912 с.
3. Філоненко О. Розвиток освіти в Україні у 20-х роках ХХ ст. / О. Філоненко // Наукові записки. Серія Педагогічні науки. – Випуск 83. – С.213-216. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ст. http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/Nz/Ped/2009_83/statti/50.pdf

АКТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗМІСТУ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНОМУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Грицай Т.А. (Полтава)

Формування виховної системи загальноосвітнього закладу передбачає, насамперед, урахування тих соціальних змін, які мають безпосередній вплив на свідомість молодих людей, визначають їхні життєві ідеали та цінності.

Аналізуючи проблеми сучасної молодого людини – українського школяра останніх десятиліть – дослідники відзначають, що однією з найсуттєвіших негативних змін у формуванні їхнього світобачення є порушення орієнтирів життєтворчості [1, с. 88]. Дуже часто молода людина, закінчивши школу, не бачить раціональних шляхів проектування і реалізації свого майбутнього, оскільки практика повсякденності не підтверджує тих настанов, що їх учораšní школярі отримували від батьків і педагогів. Успішне навчання втратило безпосередній зв'язок із позитивною життєвою перспективою, оскільки сама сутність соціального позитиву сприймається сьогодні вже не так, як 25-30 років тому, коли формувалися особистісні орієнтири батьків та більшості досвідчених педагогів. Тому інноваційні зміни в системі шкільного виховання є сьогодні не суб'єктивним рішенням окремих керівників, а нагальною потребою, що визначає роль школи в подальшому житті випускників.

Розбіжність між уявленнями, що їх культивує школа, і повсякденною практикою спілкування з ровесниками, ідеалами, які широко проповідують ЗМІ, транслюючи низькопробні молодіжні серіали та шоу, пропагандуючи «зіркове» життя, породжує соціальну апатію, провокує так званий «синдром невдахи», що сам по собі є чинником інертності, небажання щось змінити на краще у самому собі.